

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2267/2020
03.12.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници по тужби тужиоца АА из ... улица ..., чији су пуномоћници Ђорђе М Дозет и Вања Ћ Дозет, адвокати у ..., против туженог Република Србија, Министарство одбране, ВУ „Дедиње“, кога заступа Војно правобранилаштво Београд, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 675/20 од 28.02.2020. године, у седници већа одржаној дана 03. децембра 2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ посебна ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 675/20 од 28.02.2020. године.

УСВАЈА СЕ ревизија, **УКИДАЈУ** се пресуда Првог основног суда у Београду П1 4013/18 од 27.11.2019. године и пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 675/20 од 28.02.2020. године и предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Први основни суд у Београду је донео пресуду П1 4013/18 дана 27.11.2019. године којим је одбио тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу на име оствареног прековременог рада исплати појединачне месечне износе, са каматом почев од одређених датума до исплате, како је наведено у изреци првостепене пресуде, и решио да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Апелациони суд у Београду је пресудом Гж1 675/20 од 28.02.2020. године одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио пресуду Првог основног суда у Београду П1 4013/18 од 27.11.2019. године, те одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену посебну ревизију, којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку, ради уједначавања судске праксе.

Према одредби члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр.72/11 ... и 18/20), ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија

ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, или ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности посебне ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

Поступајући на основу цитиране законске одредбе Врховни касациони суд је дозволио одлучивање о посебној ревизији тужиоца, налазећи да су за то испуњени услови из одредбе члана 404. Закона о парничном поступку, јер постоји потреба да се размотре правна питања у интересу равноправности грађана, о чему ће даље бити речи.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку и нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према чињеничном стању на коме је побијана пресуда заснована, које је утврдио првостепени суд, тужилац је био запослен у Војној установи „Дедиње“ Београд, у радној јединици Погон „...“ на радном месту ... У периоду из ког датира потраживање, од новембра 2016. године до новембра 2018. године, остварио је сате прековременог рада, за које му није плаћена накнада од стране туженог. Тужилац се обратио директору туженог молбом заведеном код туженог под УП-1 650/1 дана 06.12.2018. године, да му се одобри коришћење слободних дана почев од 17.12.2018. године, на име остварених прековремених сати, односно рада дужег од редовног радног времена, укупно 874 сата. Вештачењем економско-финансијске струке је утврђена висина увећане зараде по основу броја прековремених сати рада тужиоца, исказаних појединачно по основу радних листа, у износу од укупно 164.732,27 динара. О часовима рада за сваког од запослених је вођена посебна листа. Наречењем Министра одбране од 11.09.2015. године обустављено је давање сагласности за исплату додатка за прековремени рад који је остварен након 01.08.2015. године и одређено да ће се рад дужи од пуног радног времена првенствено регулисати прерасподелом радног времена, а уколико то није могуће, коришћењем слободних сати у складу са чланом 34. став 1. и 2. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије. Тужилац није покретао управни спор због ћутања администрације. Првостепени суд је утврдио да су у периоду од 03.11.2017. године до 27.02.2019. године, дакле у периоду када је и тужилац поднео молбу да му се одобре слободни дани, сви запослени захтев за коришћење слободних дана подносили уз потпис непосредног руководиоца посла, што је у конкретном случају код тужиоца изостало. Практика код туженог је било да се о захтевима запослених за остваривање слободних дана одлучује решењем, које за тужиоца није донето из разлога јер није имао сагласност свог непосредног руководиоца уз поднети захтев.

Према разлозима првостепене пресуде, првостепени суд је одбио тужбени захтев зато што о захтеву тужиоца директор установе није донео решење, па је тужилац имао могућност да оствари судску заштиту тужбом у управном спору, због ћутања управе, што тужилац није учинио. У ситуацији када тужиоцу није признато право на исплату увећане плате по основу прековременог рада, првостепени суд сматра да тужилац не може тражити исплату. Још се наводи да када је запослени пропустио да користи правно средство, он не може у парници тражити накнаду штете по одредби

члана 172. Закона о облигационим односима. Те разлоге прихвата другостепени суд за правилне.

Нижестепени судови су одлучили о тужбеном захтеву позивом на одредбе члана 141. став 1. и 3. и члана 142. Закона о Војсци Србије, којима је прописано да је за решавања у управним стварима у првом степену стварно надлежан старешина команде, јединице или установе Војске Србије, а да о жалби против решења решава старешина команде, јединице или установе Војске Србије непосредно предпостављен старешини који је донео првостепено решење, у команди, јединици или установи у којој се лице о чијем се праву или обавези решава налази у служби, и на одредбе члана 137. Закона о Војсци Србије о надлежности за решавање о распоређивању, одређивању плате и другим односима у служби цивилних лица на служби у Војсци Србије. Даље, позивају се на одредбе члана 41. став 4. Правилника о расподели добити и зараде цивилних лица у ВУ „Дедиње“ број 47-6 од 10.04.2006. године, према којима се цивилном лицу у установи у којој је остварио радно време у одређеном периоду, које се не може прерасподелом свести на пуно радно време, за рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад) основна зарада за пуне часове прековременог рада увећава за 20%, што мора бити регулисано посебним решењем директора установе. У ситуацији када тужилац није издејствовао доношење решење којим му се признаје право на исплату, или одобрење коришћења слободних дана на име остварених часова прековременог рада, о чему није одлучено, и када је тужилац пропустио да оствари судску заштиту тужбом у управном спору, нижестепени судови сматрају да тужилац нема право на исплату увећане плате по основу прековременог рада. Другостепени суд сматра да је постојање правноснажног решења руководиоца установе о признавању права запосленом на увећану зараду по основу прековременог рада, односно пресуде Управног суда, материјална претпоставка која мора бити испуњена да би се остварило право на исплату новчаног потраживања по том основу. Како та материјална претпоставка у случају тужиоца није испуњена, налази да је тужбени захтев неоснован. Другостепени суд још истиче да запослени који је пропустио да користи правно средство у парници не може остварити право на накнаду штете позивом на незаконит и неправилан рад органа тужене.

Према стању у списима предмета међу странкама нема спора да је тужилац био цивилно лице на служби у Војсци Србије. Према одредби члана 127. став 2. Закона о Војсци Србије Министар одбране уз сагласност Владе уређује између осталог и плату и увећање плате цивилних лица на служби у Војсци Србије. Међу одредбама које уређују положај цивилних лица на служби у Војсци Србије је и одредба члана 134. Закона о Војсци Србије, према којој се на војне службенике и војне намештенике примењују одредбе овог закона које се односе на професионална војна лица, међу којима и члан 81. о плати, члан 84. о увећаној плати, и члан 98. о радном времену. Цивилна лица на служби у Војсци Србије су даном ступања на снагу Закона о Војсци Србије 01. јануара 2008. године, према одредби члана 194., постали војни службеници или војни намештеници. Према одредби члана 96. Закона о Војсци Србије пуно радно време професионалног војног лица износи 40 часова недељно, а професионално војно лице је дужно да ради дуже од пуног радног времена кад потребе службе то захтевају, уз писани налог надлежног старешине, о чему постоје изузеци према ставу 3. тог члана, о чему одлуку доноси надлежни старешина, према одредбама члана 98. истог закона. Према члану 81. Закона о Војсци Србије професионално војно лице прима плату за

дане, односно часове свог рада. Према члану 85. истог закона, за часове рада дужег од пуног радног времена професионалном лицу увећава се плата. Утврђено је да је Правилником о расподели добити и зараде цивилних лица у ВУ Дедиње број 47-6 од 10.04.2006. године прописано у члану 41. став 4. да се цивилном лицу у установи у којој се остварено радно време у одређеном периоду не може прерасподелом свести на пуно радно време, за рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад) основна зарада за пуне часове прековременог рада увећава за 20%, што мора бити регулисано посебним решењем директора установе.

Утврђено је у поступку да је тужилац у предметном периоду остварио часове прековременог рада, евидентиране у радним листама. Из наређења Министра одбране од 11.09.2015. године утврђено је да је одређено да се обустави давање сагласности за исплату додатка за прековремени рад који је остварен након 01.08.2015. године, да ће се рад дужи од пуног радног времена првенствено регулисати прерасподелом радног времена, а уколико то није могуће коришћењем слободних сати у складу са чланом 34. став 1. и 2. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије. Утврђено је да по захтеву тужиоца код туженог није донето решење, ни за одобрење коришћења слободних дана, ни за новчану надокнаду.

Нижестепени судови с једне стране ову ситуацију уподобљавају доношењу негативног решења о захтеву тужиоца, по ћутању управе, тако да је изостало правноснажно решење установе о признавању права запосленом на увећану зараду по основу прековременог рада. Кад такве одлуке нема, сматрају да тужилац у парници не може остварити право на накнаду штете позивом на незаконити и неправилан рад органа тужене по одредби члана 172. Закона о облигационим односима. Овако дати разлози указују на став о изостанку материјално-правног основа за обавезивање тужене на накнаду штете у конкретним околностима, када право тужиоца није утврђено правноснажним решењем у управном поступку. Са друге стране, судови изражавају и други став, да запослени који је пропустио да користи правно средство, у парници не може остварити право на накнаду штете. То инплицира став о процесно-правним предусловима за вођење парнице.

Међутим, сагласно разлозима Уставног суда у одлуци Уж-7156/2014 од 11.12.2014. године, на коју се позива ревидент, указује се на деклараторни карактер решења које доноси послодавац у поступку интерне правне заштите права запосленог, односно конкретно цивилног лица на служби у Војсци Србије, у ситуацији када је општим актом послодавца, у конкретном случају Правилником о расподели добити и заради цивилних лица у ВУ Дедиње, одредбом члана 41. став 4., одређено да када се остварено радно време у одређеном периоду не може прерасподелом свести на пуно радно време, о чему у конкретној парници нема навода, за рад дужи од пуног радног времена, прековремени рад, основна зарада за пуне часове прековременог рада увећава за 20%. У истој одлуци указује се да је од суштинског значаја да се води рачуна о конкретним околностима сваког појединачног предмета, и да то значи да није од значаја само постојање правног средства, већ како то правно средство функционише у конкретном случају. У конкретном случају, према стању у списима предмета, из исказа сведока који је првостепени суд прихватио, ББ, код туженог је пракса да се о захтевима запослених за остварење слободних дана одлучује обично решењем, дакле не искључиво. Осим тога, сведок наводи да је тужиоцу појаснила да ће искористити

слободне дане када потреба посла то дозволи уз сагласност руководиоца, а да су прегледи радних часова потписани од непосредног руководиоца тужиоца. Сведок још наводи да како је тужилац тражио да користи слободне дане од 17.12.2018. године, то нису били у могућности да му изађу у сусрет. Све ово указује на другачију конкретну ситуацију, од правног пута предвиђеног законом на који се позивају нижестепени судови, као искључиви услов за заштиту тужиоца у парници.

У наведеној пресуди Уставног суда указује се и на то, да независно од тога да ли се ради о плати за обављени рад из класичног радно-правног односа, или радног односа у коме је држава послодавац, наведено право мора да ужива непосредно правну заштиту у судском поступку, с обзиром на то да се овде ради о Уставом зајемченом праву на правичну накнаду за рад.

Према изнетом, било је неопходно да нижестепени судови према конкретним околностима у којима је остваривано правно средство тужиоца ради остваривања права на увећање плате по основу остварених и евидентираних часова прековременог рада, одлуче о захтеву тужиоца, имајући у виду изражен став Уставног суда о праву тужиоца на непосредно правну заштиту у судском поступку ради остваривања уставом зајемченог права на плату, као правичну накнаду за рад. Осим тога, изостало је утврђење и висине евентуално припадајућег увећања по месецима на које се односи тужбени захтев.

Како недостају наведене чињенице и чињенично-правни закључци нижестепених судова, како је напред указано, ревизијски суд је по одредби члана 416. став 2. Закона о парничном поступку укинуо првостепену и другостепену пресуду и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

**Председник већа-судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић